

ДИДАКТИКА

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Збірник наукових праць

2013

МЕТОД ПРОЕКТІВ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ГІМНАЗІЇ

A. Г. Жукова,
учитель-методист, Відмінник освіти України, Відмінник
столичної освіти, директор гімназії міжнародних
відносин №323 м. Києва

У статті описано роль і значення методу проектів інноваційного розвитку освітнього середовища загальноосвітнього навчального закладу, визначено критерії оцінювання проектів, розкрито особливості суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників проектної діяльності. Йдеється про метод проектів як комплексний педагогічний засіб організованого і цілеспрямованого впливу на формування особистості учня.

Ключові слова: особистість учня, освітнє середовище гімназії, метод проектів, проектна діяльність, система дидактичних засобів, етапи проектної діяльності.

В статье очерчено роль и значение метода проектов в инновационном развитии образовательной среды учебного заведения. Определены критерии оценивания проектов. Раскрыты особенности субъект-субъектного взаимодействия участников проектной деятельности. Речь идет о методе проектов как комплексном педагогическом средстве организованного и целенаправленного влияния на формирование личности учащихся.

Ключевые слова: личность ученика, образовательная среда гимназии, метод проектов, проектная деятельность, система дидактических средств, этапы проектного обучения.

The article underlines the role and importance of project's methods during the innovative development of educational surroundings of secondary educational surroundings of secondary educational establishment. Having been defined the criteria of estimating the projects.

Having been opened the sides of common projects of teachers and pupil's activities. The projects methods is considered to be as a complex pedagogical method of organized and single-mindedness influence on the formation of pupil's personality. The results of activities of Education Institution of International affairs № 323 Kyiv (Ukraine) having been proved: the projects methods help pupils to be involved into active social life; develops pupils vital competence; gives the opportunity to check and practice theoretical knowledge in practical activities; provides the productive connection of theory and practice the process of educational activities; help to gain vital experience by a pupil; creates corresponding skills; stimulates the pupils

interest to different studying and social problems, solving them needs certain knowledge and experimental searching actions.

Keywords: pupil's personality, educational surroundings of Education Institution of International affairs № 323 Kyiv (Ukraine), projects methods, projects activities, the system of didactic methods, stage of studying, vital competence of pupils.

Постановка проблеми. Застосування проектних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу є актуальним, адже школа ХХІ століття потребує створення інноваційного освітнього середовища, спрямованого на виховання конкурентоспроможної особистості, яка зуміє моделювати свої життєві плани, самостійно їх реалізувати.

Актуальність обґрунтована необхідністю розробки механізмів пріоритетних напрямів розвитку загального середовища освіти, які визначені Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття), Законом України «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти, Державним стандартом базової і повної середньої освіти. У цих документах зосереджена увага на використанні інтерактивних технологій в освітньому середовищі загальноосвітніх навчальних закладах з метою забезпечення переходу освіти на нову, особистісно компетентнісну paradigmу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій у психолого-педагогічній літературі, методичних джерел у зарубіжній та вітчизняній педагогіці за свідчива, що метод проектів як педагогічний феномен має багату і складну історію становлення. Виявлено, що розвиток наукових поглядів на розуміння його сутності позначено такими якісними характеристиками:

- становлення як нового педагогічного явища, формування сукупності типів навчальних проектів (кінець XIX – початок ХХ ст.), метод синтезував педагогічні ідеї щодо організації навчання, безпосередньо по'язаного з інтересами й потребами дітей (Дьюї Дж., Кілпатрик В. Х., Коллінг Е. та ін.);
- домінування у навчальному процесі (перша третина ХХ ст.), метод розглядався як основна форма й універсальний засіб навчання, який передбачав побудову освітнього процесу на діяльнісній та інтегративній основі (Кагаров Є., Челюсткін І., Шацький С., Шульгин В., Янжул Є. та ін.);
- відродження після тривалого «забуття», переосмислення концепції відносування методу проектів (60–80-ті роки ХХ ст.), метод використовувався серед інших як засіб організації педагогічної і соціальної взаємодії;
- поліфункціональна орієнтація уявлень про метод, наповнення його новим змістом (кінець ХХ ст. й до сьогодення), метод проектів реалізується як засіб організації педагогічної та соціальної взаємодії.

зується як педагогічна система (Беспалько В., Новиков О., Пометун О., Селевко Г.).

Нині цей феномен розглядається по-різному [1; 5; 8 та ін.], а саме: як педагогічна технологія, що передбачає планування, досягнення мети за допомогою адекватних засобів (Гузеев В., Кисельова Н., Пехота О., Сазоненко Г., Сисоєва С., Чечель І.); як форма організації навчальної діяльності учнів (Коберник О., Тименко В., Шишов С.); як метод навчання, який реалізується у межах певного предмета за допомогою комплексу дидактичних прийомів (Іванова Н., Міщенко Є., Полат С.).

Мета статті – окреслити актуальність методу проектів інноваційного розвитку навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу, визначити критерії оцінювання проекту, розкрити особливості суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників проектної діяльності в гімназії міжнародних відносин №323 м. Києва.

Виклад основного матеріалу. На думку спадає притча: «Звернувся до монаха бідня: «Дай мені рібу! Я голодний. Монах мовчики віддав йому вудку». Повчальний характер притчі зрозумілий: треба давати не стільки їжу, скільки засіб її добування. Цей висновок стосується мети і завдань, що постали перед сучасною освітою в інформаційному суспільстві. Поступово на зміну традиційній системі навчання приходить особистісно зорієнтоване, традиційні методи замінюються інноваційними, які передбачають зміщення акценту в освітній діяльності, її спрямування на інтелектуальний розвиток учнів за рахунок зменшення репродуктивної діяльності. Ідеально відповідає цій потребі проектна діяльність, бо вона розглядається сучасною науковою як одна з провідних технологій інтерактивного навчання.

Теоретичний аналіз наукових джерел дав змогу представити метод проектів як гнучку модель організації навчально-виховного процесу, зорієнтовану на розвиток учнів та їхню самореалізацію у діяльності. Як зазначено у «Педагогічному словнику», метод проектів є системою навчання учнів, у процесі якого вони набувають знань і вмінь планування й виконання певних завдань-проектів [6]. О. Пометун визначає: сутність методу полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної активної взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу та є співнавчанням, взаємонавчанням (колективне, групове навчання у співпраці) [7].

Нами з'ясовано, що науковий контекст розгляду методу проектів формують такі поняття, як «проект», «навчальний проект», «проектна діяльність», «проектування». «Проект» – це форма організації діяльності, спрямованої на здобуття практично або теоретично значущого результата.

«Навчальний проект» – це дидактичний засіб, за допомогою якого учні дополучаються до перетворюальної діяльності, що передбачає формулювання проблеми й мети, планування змісту, з'ясування засобів і способів, отримання продукту діяльності. Робота над навчальним проектом сприяє формуванню в школярів ціннісного ставлення до навчання, праці й спілкування, набуттю досвіду самостійності у розв'язанні життєвих проблем, вибачене зв'язок між предметами інваріантною частиною навчального плану.

Проектна діяльність у педагогіці розглядається за двома аспектами: як процес розробки педагогами теоретичних моделей – освітніх програм і методик їх реалізації, цілей і конструктивних схем досягнення (Анісимов О., Беспалько В., Ващенко Л., Громуко Ю., Даниленко Л., Левітес Д. та ін.); як форма реалізації методу проектів, особливий вид навчальної діяльності учнів, який має якісно відмінні особливості щодо мотивації, мети та результату (Землянська Е., Коберник О., Матяш Н., Симоненко В., Йицук С. та ін.) [3]. На основі вивчення джерел із досліджуваної проблеми встановлено, що суб'єктом проектної діяльності є учень. Він впливає на всій об'єкт, наділений практичною або теоретичною цінністю особистого характеру. Перебіг проектної діяльності залежить від мотивів і цінності субстанції, які обумовлюють зміст і майбутній результат.

Поняття «проектування» визначається як цілеспрямована діяльність, що дає змогу шляхом розв'язання проблем вдосконалити освітнє середовище (Іванова Л., Селевко Г.), а також як початкова фаза проекту, що передбачає визначення його концепції, побудову гіпотези й технологічну підготовку (Новиков О.).

Доведено, що метод проектів допомагає учніві включатися в активну соціальну дію, розвиває його життєву компетентність, дає змогу в практичній діяльності перевірити й закріпити теоретичні знання, забезпечує продуктивний зв'язок теорії й практики у процесі навчально-виховної діяльності, сприяє набуттю учнем життєвого досвіду, формуванню відповідних умінь і навичок, стимулює інтерес учнів до різних проблем, розв'язання яких потребує певних знань і експериментально-пошукових лін. Okрім того, проектна діяльність сприяє розвитку освітнього середовища, згуртованості колективу, гармонізації взаємин педагогів з учнями та їхніми батьками. Водночас, організовуючи проектну діяльність, педагог реалізує свій творчий потенціал, що забезпечує досвід суб'єктної взаємодії, уdosконалює фахову майстерність.

Отже, проаналізувавши теоретичні та методологічні засади використання методу проектів у навчально-виховному процесі, можна зробити

висновок, що метод проектів – це освітня технологія, спрямована на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. Його застосування сприяє інноваційному розвитку закладу, створює педагогічні умови для саморозвитку, самореалізації учасників освітнього процесу.

Гімназія міжнародних відносин №323 Дарницького району м. Києва – інноваційний навчальний заклад, в якому активно та успішно втілюються найучасніші інноваційні педагогічні технології, спрямовані на оптимізацію компетентностей учасників навчально-виховного процесу.

Проектна діяльність у гімназії передбачає створення проектно-життєвого простору в освітньому середовищі, спрямованого на розвиток і саморозвиток компетентності, конкурентоспроможності особистості, яка вміє творчо розв'язувати проблеми, прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни. Завдяки введенню в навчально-виховний процес проектних технологій в учнів закріплюється система предметних знань, підвищується мотивація до здобуття додаткових знань, розвиваються дослідницькі й творчі якості, формуються комунікативні компетентності.

Упроваджуючи проекти у навчально-виховний процес гімназії, дотримуємося системного підходу. Починаючи з початкової иконки (прогімназії), нами були розроблені інтерактивні педагогічні технології життєвого проектування, створено «банк проектів»: методичні проекти («Розвиток особистості молодшого школяра в умовах режиму повного дня», «Методичний калейдоскоп», «Інтелектуальні надії», «До вершин майстерності», «Інтерактивні технології у навчально-виховному процесі», «Використання методу проектів у навчально-виховній діяльності»), над якими працюють учителі гімназії. Ця робота допомагає впровадженню нових ефективних педагогічних технологій, інтерактивних методів навчання і виховання, підвищенню рівня педагогічної компетентності, активізації дослідницько-пошукової та наукової діяльності педагогів. Суспільно-громадські проекти («Шлях до демократії», «За здоровий спосіб життя», «Я – особистість», «Учнівське самоврядування», «Сучасний світ очима початківців», «Школа ініціативності», «Мій край і я», «Архітектурна творчість Києва», «Риторика») сприяють розвиткові здібностей і талантів учнів, збагаченню їхніх знань з історії, традицій свого народу, виховують громадську позицію гімназистів як носіїв національних цінностей і загальнолюдських надбань, допомагають соціальному становленню особистості гімназиста, оптимізують умови для співпраці всіх учасників навчально-виховного процесу. На-

шальні проекти («Живої світ природи», «Людина в безпечному середовищі») [2].

Суть проектної діяльності ми бачимо у функціонуванні системи дидактичних засобів (змісту, форм, методів), яка адаптує навчально-виховний процес до сучасних вимог. У гімназії проектна діяльність реалізується в органічному зв'язку з класно-урочною системою, що забезпечує її високий творчий та системно-науковий рівень.

Усі проекти реалізуються за чітко окресленою технологічною структурою, алгоритм якої подано на рис. 1.

Рис.1. Технологічна структура проектної діяльності

В технології проектного навчання можна визначити такі етапи:

- перший етап – підготовчо-організаційний, на якому затверджується склад творчої групи та призначається керівник, визначається тема та мета проекту, обґрунтovується його актуальність та перспективність, аналізується й узагальнюється передовий перспективний досвід із цієї проблеми, розподіляються ролі, обов'язки та питання до опрацювання між членами групи;

- на другому планово-прогностичному етапі визначаються джерела, засоби та методи збору, аналізу інформації, розробляються критерії оцінки процесу роботи і результату, здійснюється попередній захист роботи. Діяльність учасників полягає в формуванні завдань й виробленні плану дій, ачителя – у коректуванні, висуванні пропозицій;

- третій організаційно-виконавчий етап передбачає здійснення ґрунтової теоретичної підготовки членів творчої групи, розробку дидактичного і методичного забезпечення (моделі, алгоритми, рекомендації, схеми,

розробки уроків, заходів тощо), за допомогою якого мають бути застосовані в практичній діяльності здобуті результати творчої групи; розроблення й упровадження комплексного моніторингу ефективності діяльності над проектом. На аналізі інформації, відборі найістотнішого базується діяльність учнів, а робота вчителя – спостереження, корегування, надання порад;

- на четвертому корекційно-оцінюванальному етапі проводиться моніторинг результатів роботи творчої групи, здійснюється корекційна робота. Діяльність учнів полягає в усному або письмовому звіті, оцінюванні результатів і процесу дослідження. Учитель бере участь у колективному обговоренні, оцінюванні результатів проекту та процесу роботи над ним;
- п'ятий підсумково-презентаційний етап – це публічний захист проекту (звіт, відеофільм, презентація, виставка, альбом, семінар, конференція), здійснення прогнозування перспектив роботи творчої групи. Робота учнів полягає в представленні результатів проекту, а вчителю допомагає їм у презентації. На підсумково-презентаційному етапі визначаються результати спільної співпраці учасників проектної діяльності, які узагальнено на рис. 2 [8].

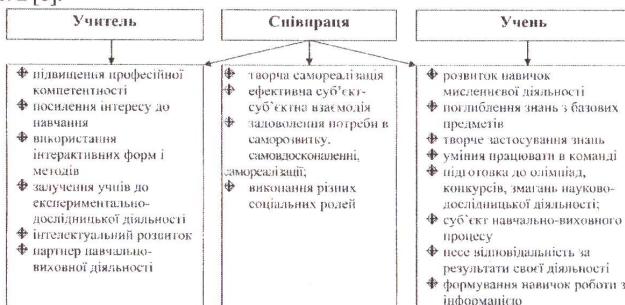

Рис. 1. Результати спільної співпраці учасників проектної діяльності

Слід зазначити, що проектна діяльність посилює вимоги до організаторських умінь і здібностей вчителя. Інформаційна функція не втрачає актуальності, але змінюється. Учитель з головного нося інформації перетворюється на консультанта, допомагає учням знаходити та відбирати джерела, працювати над проектом, контролювати та корегувати роботу. Відповідальність учнів за успіх колективного дослідження мобілізує їхню творчу активність, посилює рівень усвідомленості, розвиває науково-дослідницькі і пошукові вміння.

Післямо алгоритм змісту проекту з світової літератури, розроблений інтелектуально-методистом О. І. Ходорич «Таємничі грани балади».

Цілі проекту: творчий, практично-орієнтований.

Предметно-змістова галузь знань: міжпредметний.

Характер координації проекту: безпосередній, гнучкий.

Характер контактів: серед учасників однієї школи.

Форма роботи: групова.

Головність виконання: короткотривалий.

Мета проекту: сприяти формуванню інтелектуальних, спеціальних і загальнокультурних знань, умінь і навичок учнів; розвивати ініціативність, логічне мислення, навички співпраці, самоосвіти, комунікативності; наявні визначати проблеми і шляхи їх розв'язання; формувати вміння примушувати і використовувати інформацію; сприяти підвищенню рівня інтелектуальних досягнень учнів.

Кінцеві продукти: створення презентації результатів діяльності групи: фоторобій, переклади – прозові та поетичні з мови оригіналу, слайди, інсценування балади.

Оцінювані результати учнів: навчаються співпрацювати в межах одного проекту в творчих групах з різних навчальних предметів (світова література, світова художня культура, англійська мова, французька мова, німецька мова, риторика); зможуть розвивати навички самостійної роботи, координувати власну діяльність з діяльністю учасників проекту; проявлятимуть інтурі здібності в презентації результатів діяльності в межах проекту.

Критерії оцінювання проекту: ефективні методи дослідження проблем, активність учасників проекту, культура спілкування, залучення учасників з інших предметів, уміння аргументовано робити висновки, естетична оформлення результатів, презентація матеріалів дослідження.

У цьому проекті використовуються міжпредметні зв'язки світової літератури з художньою культурою, риторикою, англійською, українською, німецькою, французькою мовами.

Етапи роботи над проектом: I. Визначення теми, мети, завдань, очікуваних результатів; II. Планування; III. Дослідження; IV. Результати; V. Підготовка до презентації; VI. Презентація; VII. Оцінка проектної діяльності та її результатів; VIII. Післяпроектна діяльність.

Результати проектної діяльності можуть бути використані при написанні творчої роботи МАН, проектуванні презентації на уроках світової літератури, інсценуванні – під час підготовки літературного вечора.

Отже, проектна технологія передбачає системне послідовне моделювання розв'язання проблемних ситуацій, які потребують від учасників на-

вчально-виховного процесу пошукових зусиль, спрямованих на дослідження і розробку оптимальних шляхів створення проектів, їх захист та аналіз результатів.

Головним здобутком педагогічного та учнівського колективів гімназії було отримання у квітні 2001 року статусу асоційованої школи ЮНЕСКО, що дало змогу розпочати роботу над Міжнародними освітніми проектами.

Гімназія є партнером й активним учасником Програми розвитку ООН в Україні та проектних міжнародних програм: «Молодіжна конвенція глобального захисту навколошнього середовища», GREEN-CROSS, «Це наш час» (THIS is our time), Програма PTPI (People to People International – «Люди до Людей»), Всеукраїнського руху «Педагоги за мир і взаєморозуміння»; продовжуємо співпрацю з Міжнародними нідерландськими організаціями «LIFE-LINK», розроблені гімназійні проекти «Культурна спадщина», «Діалог культур та дитяча дипломатія», «Здоровий спосіб життя», «Пізнаємо культуру сусідів» (з Польщею), українсько-китайські культурні зв'язки (з КНР).

У гімназії щомісяця відзначаються пам'ятні дати ЮНЕСКО, на які запрошується представники громадськості, батьки, учні з інших шкіл, проводиться презентація зазначених проектів. Накопичений досвід узагальнюється.

Проект «Асоційовані школи ЮНЕСКО» – це новий зміст освітнього простору гімназії, полікультурних стосунків, нової педагогічної ментальності. Наведемо приклади досвіду роботи творчих груп.

Творча група вчителів української мови та літератури, історії працює над проектною програмою «За відродження духовної культури нації» як складової частини міжнародної проектної програми «Культурна спадщина».

Проект має на меті: поглибити інформацію про українську етнокультуру, осмислити роль та історичну місію рідної культури у світовому середовищі, формувати в учнів свідоме ставлення до духовної культури, спрямувати особистість на розвиток самопізнання та самовдосконалення, збагачити учнів знаннями не лише про українську етнокультуру, а й про світову культурну спадщину.

Проект, розрахований на тривалий термін, реалізується силами учнів гімназії за допомоги вчителів із зачлененням закордонних шкіл-партнерів. Проектом керує вчитель української мови О. В. Жилінська.

Головні принципи проекту: збагачення учнів знаннями не лише про українську етнокультуру, а й про світову культурну спадщину, виховання

у дітей любові до прекрасного, шанобливого ставлення до пам'яток архітектури шляхом зачленення їх до культурної спадщини рідного народу, пошуки інноваційних форм і методів спільнотної співпраці, участь у міжнародних обмінах.

Основні напрями і форми реалізації проекту визначені в матеріалах ЮНЕСКО «Освіта ХХІ століття». «Освіта протягом усього життя має базуватися на таких принципах: навчатися пізнавати, навчатися працювати, навчатися жити разом, навчатися жити» [4].

Для запровадження та реалізації основних напрямів учасники проекту використовують такі форми роботи: організація та проведення «круглих столів», у стінах гімназії, пізнавальні екскурсії в різні міста України та за кордон, участь у Всеукраїнських та міжнародних конференціях, Міжнародних лінгвофестивалях, конкурсах науково-дослідницьких робіт. Так, учні та вчителі гімназії протягом всього терміну роботи над проектом брали участь у Міжнародних конференціях, семінарах, фестивалях, а саме лінгвофестиваль «Екологія спілкування», девіз якого – «Мир як мета, культура як засіб – шлях до міжнаціонального діалогу» (м. Київ), «Молодіжь ООН – Україна: Декларація тисячоліття» (Київ), «Громадянин України – громадянин світу» (Хмельницький), «Європейський вибір очима молодих» (Житомир), «Від магдебурзького права до Свірінтеграції» (Львів), «Проектна діяльність – шлях до міжнародного спілкування» (Одеса), «Самореалізація особистості в умовах сучасного виховання: досвід, проблеми, перспективи» (Рівне), «Толерантність» (Харків), «Земля – наша спільна домівка: на шляху збереження біорізноманітності та зближення культур» (Севастополь), «Хімія – наше сьогодення, наше майбутнє» (Севастополь), «Так! Культурі миру і ненасильства» (Вінниця), «Ефективне використання інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі» (Польща), узагальнили досвід роботи у вигляді презентацій.

Окрім того, адміністрацією гімназії підписані угоди про співпрацю та встановлені міжнародні зв'язки з Катеринівською школою Придністров'я, гімназією № 2 м. В'єнна (Польща), школою № 6 м. Чжанцзякоу Китайської Народної Республіки.

Метою проекту «За здоровий спосіб життя. Екологія. Довкілля» є споріння належних умов для вивчення особистості та її всеобщого розвитку, участь у Міжнародних регіональних проектах ЮНЕСКО з питань здорового способу життя, формування свідомого ставлення до власного здоров'я, до навколошнього середовища. Творча група вчителів біології, екології, географії, хімії на чолі зі старшим учителем біології А. М. Кошко визначили завдання своєї діяльності, а саме: створення організацій-

но-педагогічних умов для активної просвітницької діяльності щодо здорового способу життя та екологічної культури.

Для реалізації проекту обрано такі основні форми роботи, як проведення традиційних заходів у рамках проектів ЮНЕСКО: День Здоров'я, День туризму, День фізкультурника, Тиждень боротьби зі СНІДом, День довкілля, організація тренінгів, бесід за участю медичних працівників, виступи агітбригади з усними журналами («Земля кричить від болю...», «Живі екологічні газети»), valeологічного театру, команди КВК, конкурси стіннівок, малюнків, мультимедійних просвітницьких програм, презентація власних проектів, гімназисти беруть участь в міжнародних, регіональних та міських заходах, апробується екологічний підручник «Зелений пакет».

Проект «Дитяча дипломатія та діалог культур» (керівники: Царьова Н. О., Липа В. А.) має на меті розвиток партнерських зв'язків між школами країн світу, України, міста, удосконалення та практичне використання англійської, французької, німецької мов, розвиток навичок роботи з сучасними інформаційними технологіями, об'єднання навчального та виховного процесів з науково-дослідницьким, пошуковим, творчим, міжнародною діяльністю.

Робота над проектом виховує культурологічну, духовну, лінгвістичну культуру учнів, сприяє формуванню самовизначення, самореалізації, особистісну потребу в необхідності володіння двома-трьома іноземними мовами – мостами дружби народів. Тому організація та участь у багатьох заходах (до міжнародного Дня миру, сесія Європейського Молодіжного парламенту «Євроінтеграційні амбіції України: перспективи та перешкоди», країнознавчі просвітницькі фестивалі «Діалог культур: країни Африки та Латинської Америки», «Традиції і сучасність», «Діалог держав: партнерство в освіті», «Модель ООН»), сприяє підвищенню інтересу до вивчення іноземних мов, зацікавленості в становленні індивідуальних і колективних стосунків зі своїми однолітками як в державі, так і за кордоном.

Висновки. У гімназії триває становлення й реалізація нової освітньої парадигми, орієнтованої на міжнародний освітній простір. Результатом проектної діяльності в закладі є творча співпраця всіх учасників навчально-виховного процесу, їхня самореалізація та самовдосконалення, заміна авторитарного стилю спілкування на демократичний, ефективна суб'єктивно-суб'єктна взаємодія.

Для вчителів – це шлях до підвищення професійної майстерності, пошуку нових форм і методів навчально-виховної діяльності, здобуття реальних результатів своєї праці, задоволення в інтелектуальному розвитку.

Проектна діяльність розвиває в учнів когнітивну сферу, навички нестандартного мислення. З'являється підґрунт для творчого застосування та поглиблення знань, соціалізації. Поліпшуються комунікативні стосунки, уміння працювати в команді. Крім того, зміцнюється підготовка до олімпіад, конкурсів, науково-дослідницької роботи, формуються навички моделювання різних соціальних ситуацій та збагачується власний соціальний досвід шляхом включення в різні життєві ситуації.

Література

1. Єльникова, О. В. Інтерактивне навчання як засіб модернізації освіти у сучасній школі [Текст] / О. В. Єльникова // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. праць / [редкол.: Сущенко Т. І. (відс. ред.) та ін.]. – К. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 24 – С. 84–88.
2. Жукова, А. Г. Застосування інтерактивних технологій в освітньому середовищі гімназії [Текст] / А. Г. Жукова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.] – Умань : ПП Жовтій О. О., 2012. – Вип. 43, – Ч. 1. – С. 88–97.
3. Інноваційні технології навчання від А до Я [Текст] / [упор. Валентина Волканова]. – К. : Шк. світ, 2011. – 96 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
4. Інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів для банківської системи України : зб. наук. праць [Текст]. – Суми – Харків, 2001. – 250 с.
5. Освітні технології : навч.-метод. посіб. [Текст] / [за ред. О. М. Пехоти та ін.]. – К. : А.С.К., 2004. – 214 с.
6. Педагогічний словник [Текст] / [за ред. М. Д. Ярмаченка]. – К. : Пед. думка, 2001. – 516 с.
7. Пометун, О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. [Текст] / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А.С.К., 2006. – 192 с.
8. Проектна діяльність у школі [Текст] / [упоряд. М. Голубенко]. – К. : Шк. світ, 2007. – 128 с.